

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Metropolis Salisbvr gensis

Continens Fvndationes Et Erectiones Monasteriorvm, Et Ecclesiarum
Collegiatarum, &c. per Boiariam, ac loca quædam vicina

Hund, Wiguleus

Monachii, 1620

S. Andreae Frisingae Collegiata Ecclesia Canonicorvm Secvlarivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13578

die Abbtissin die Frawen etwas arbeiten vnd zumachen/in des Conuents kist vñ namen des Closters /oder der Frawen Freundi zu etlichen Hochzeiten oder zu dem neuen Jahr zu ehren oder sunst in anderen zimlichen Sachen dem gemeinen Conuent zu notturfft/ das ist den Frawen mit guter Consciens erlaubet / Ich gebeut auch der Abbtissin /den Rättfrawen vnd dem ganzen Conuent festiglich /bey heiliger Gehorsamb das ihr fürder mehr kein ligent Gut Hof oder Hoffstatt verkauffen oder verlyhen sollent /ohn sunder willen vnd wissen vnd rath ewerer Pfleger / Es sollen auch bey derselben gehorsamb all Frawen raiten von ihren Ampten / Wann nun in disen vorgeschriben stucken etlich brest bisher vnder euch gewesen ist / denselben zu bessern vnd fort mehr zuuerkommen / So gebürt sich euch festiglich bey heiliger Gehorsamb vnd in Krafft des heiligen Geistes / das ihr disen Briff mit allen Puncten vnd Articlen halten wollent / zu lobe dem Herzen / vnd zu sicherheit ewres ewigen lohns / der geben ist vnder meines Amptes Insigel zu ende der schrift gedrucket / an dem Nunzhesten tag des Meyhens / Anno Domini M. CCCC. LIX.

CATALOGVS ABBATISSARVM MONASTERIJ S. IACOBI in ANGER. Ex mortilog. congestus ante reformationem.

- I. HAILWIG *Sentlingerin.*
 - II. AGNES à *Mienbach.*
 - III. CECILIA *Waldeggerin.*
 - IV. SOPHIA *Chülin.*
 - V. LÛGARD *Phalerin.*
 - VI. KVNIGVNDIS *Ingolstadien.*
 - VII. LVCIA *Ridlerin Obiit an. 1387.*
 - VIII. ELISABETHA *Waldeggerin, Ob. an. 1397.*
 - IX. ANNA *Iegermästerin, Ob. 1401.*
 - X. AGNES *Reuvvädlin.*
 - XI. BARBARA *Bidrichin, Ob. 1424.*
 - XII. CATHARINA *Nusbergerin Ob. 1448.*
 - XIII. CATHARINA *Pidrichin, Ob. an. 1448.*
- Tempore Reformationis, & post illud.*
- XIV. DOROTHEA *Ersingerin, Ob. 1486.*
 - XV. VRSVLA *Schrenckin, Ob. 1488.*
 - XVI. FELICITAS *Trauttmanin, Ob. 1499.*
 - XVII. CATHARINA *Adlmanin, Ob. An. 1520.*
 - XVIII. DOROTHEA *Hundertpfundin, Ob. an. 1538.*
 - XIX. REGINA *Ligsaltzin, Ob. 1540.*
 - XX. ROSINA *Gollnerin, Ob. an. 1548.*
 - XXI. ELISABETHA *Köglin, cui infirmitate oppressa adiuncta fuit coadiutrix, Abbatissa subsequens, anno 1603. ipsa Ob. 1607.*
 - XXII. ANNA MARGARETHA à *Prandis, hoc ipso tempore adhuc monasterium utiliter & cum laude gubernans.*

S. ANDREAE FRISINGAE COLLEGIATA ECCLESIA CANONICORVM SECVLARIVM.

SANCTI ANDREAE ædem Ellenhardus, Pontifex Frisingensis, ope & consensu Heinrici quarti Imperatoris dedicauit, cui Ellenhardo Benedicti Beurense Templum

Templum cæsar tradidit, hoc post mortem tamen Ellenhardi rursus immuni-
sate donat, circa Annum 1050. Auentius in Annalibus fol. 551.

ADDITIONES

Vide supra in Episcop. Frisingen. in Addit. ad S. Ellenhardum Episcopum & foun-
datorem huius Ecclesie Collegiata Ecclesie S. Andreae.

In nomine Sanctæ indiuiduæ Trinitatis. Otto Dei gratia Frisingensis Ecclesie
Episcopus, dilecto filio *Otoni* Præposito Ecclesie S. *Andreae* fratribusque suis
Canonicis præsentibus & futuris ac successoribus canonicè substituendis in-
perpetuum. Licet omnibus Christianam fidem & charitatem debeamus, ex
officij tamen nostri debito tenemur, vt eorum qui specialius nobis attrinent,
vtilitatibus provideamus, & eorum iustis precibus animum inelinemus. Pro-
inde dilecte in Christo fili *Otto*, ob amorem Dei & petitionem tuam Ecclesiam
S. *Andreae* cum omnibus suis possessionibus sub nostram protectionem susci-
pimus, eamque præsentis paginæ priuilegio communimus, statuentes vt
vniuersa bona sua, vel quæ nunc habet & possidet, vel in futuro largitione
cuiusquam iustè & legaliter habitura est, rata sibi & integra permaneant, tibi
tuorumque successorum Præpositorum & fratrum vsibus idoneis iugiter pro-
futura. Ea quoque quæ bonæ memoriæ Antecessor noster *Ellenhardus* Ve-
nerabilis Episcopus, alijque antecessores nostri in areis, decimis, vineis, man-
cipijs, alijsue possessionibus pia vobis deuotione contradiderunt, seu congrua
commutatione & concambio contulerunt, nos etiam vobis concedimus &
confirmamus, videlicet areas quas vel in monte *Frisingensi*, vel infra montem
fitas possidetis, & in montanis *Tholbach*, *Cheixen*, vel extra montana *Humblin* cæ
decima *Geisingen*, cum decima *Dorffen*, cum decima *Tugilpach*, cum decima *Holz-*
hausen, cum decima *Brittenbach*, cum decima, & præter hæc, quam nos vobis
concessimus aream *Laurentij*. Præterea possessionem juris & dignitatis iater
alias Ecclesias post primam, sicut in nostra præsentia canonicè obtinuitis, vobis
recognoscimus, quod videlicet in celebrandis ordinibus in annotatione post se-
dem Cathedralē primum locum in processione solemnī Præpositus vester ali-
is Præpositis præferatur, in refectorio accubitus qui principali oppositus est,
habeatis, nisi fortè alia sit Ecclesia, quæ antiquioribus se in huiusmodi gaudere
priuilegijs valeat ostendere, & legitime comprobauerit. Si quis autem huic no-
stræ institutionis priuilegio temerè contraire voluerit, tanquam præuaricator
diuino examini se rationem redditurum cognoscat, conseruantibus autè eam,
apud eum qui retributor omnium bonorum est, fructus & præmium maneat
æternæ remunerationis. Signum Domini *Otonis* Frisingensis Episcopi. Item ego
Adalbertus maioris Ecclesie Præpositus. Ego *Adalbertus* maioris Ecclesie
Decanus. Item ego *Engilscalcus* maioris Ecclesie Scholasticus. Item ego *Her-*
randus Archidiaconus. Item ego *Hoholdus* S. *Zenonis* Præpositus. Item ego
Berachtoldus maioris Ecclesie Notarius. Item ego *Arnoldus* Archidiaconus.
Item ego *Rapoto* Abbas S. *Stephani*. Item ego *Haremodus* S. *Viti*
Præpositus. Item ego *Hermannus* Præpositus S. *Petri*. Item ego *Vdalricus*
S. *Arfacij* Præpositus. Item ego *Henricus* S. *Dionysij* Præpositus. Anno Do-
minicæ incarnationis Millesimo centesimo quinquagesimo septimo, Anno au-
tem Domini *Otonis* Frisingensis Ecclesie decimo nono, Indictione quinta. Da-
ta octua Idus Nouembris, Actum *Frisinge* in nomine Domini nostri Iesu Christi,
Amen.

Episcopus.

E Piscopo de Ellenhardo fundatore vide supra pag 106. de quo à R. Dn. Andrea Scherer alibi annotatum repperi. Ob. An. Christi M. XXVII. in vigilia S. Gregorij Papæ, vndecima Martij. Eiusdem fundatoris Ellenhardi habemus Albam, Casulam, cum duabus Dalmaticis. Adest quoq; ipsius calix cum patena, triplo ferè maioris magnitudinis & capacitatis quàm moderni calices esse solent. Adfunt ipsius quoq; Missale in pergameno elegantissimo caractere scriptum, vna cum libris Euangeliorum & Epistolarum. Sepultus in nostra Ecclesia; sepulchrum est eleuatum.

In libro Euangeliorum depictus est Ellenhardus cum gibbo, libram offerens S. Andrea, cum tali circum scriptione:

*S. Andr ad
Ellenhardum.
Christus librum accipiens.*

Hunc Ellenhardus offert Præful venerandus
Andreae librum, sed enim tibi Christe per ipsum.
Summum præsto bonum pensando vices meritorem.
Ne dubites in me retinet te pagina vita.

Bulla Eugenij Pont. Max. qua docetur Electionem Decani de antiqua & approbata nec non obseruata consuetudine ad Capitulum S. Andreae, vacante Decanatu pertinere: sicut jus hoc eligendi præscriptione quoque temporis immemorialis hætenus obtinuit.

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Rationi congruit, & conuenit honestati, vt ea quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu literæ Apostolicæ super illis cõfectæ nõ fuerint, suum consequantur effectum. Dudum siquidem pro parte dilectorum filiorum Capituli Ecclesia S. Andrea Frisingensis, fel. recordationis Martino Papa V. prædecessori nostro exposito, quod in actus, redditus & proventus Decanatus ipsius Ecclesia, qui curatus, & dignitas inibi non tamen principalis est, adeo tenues & exiles existerent, quod de illis qui ultra tres Marchas argenti, secundum communem æstimationem non valebant annuatim, Decanus eiusdem Ecclesia pro tempore existens, & cuius electio dicto Decanatu vacante ad eosdem Capitulum de antiqua & approbata, nec non eatenus obseruata consuetudine pertinebat, iuxta ipsius dignitatis exigentiam commode sustentari, statumque suum decenter tenere non poterat, & propterea frequenter, dum Decanatus ipse vacaret difficulter aliquis reperiretur, qui illum vellet acceptare, dictus prædecessor volens super his oportune providere, præfatorum Capituli in ea parte supplicationibus inclinatus, videlicet sub dato diej. V. Kalend. Nouemb. Pontificatus sui anno vndecimo, cum singulis personis idoneis, quas successiue per huiusmodi Capitulum in Decanos dicta Ecclesia, quotiens Decanatus ipse deinceps vacaret, eligi seu assumi, nec non dictum Decanatum ritè assequi contingeret, vt cum illo quodcumq; beneficium Ecclesiasticum curatum seu alias incompatible, etiam si parochialis Ecclesia foret, quod tempore suæ electionis seu assumptionis huiusmodi forsitan obtineret, aut postea alias sibi commode conferretur, retinere liberè & licite valerent generalis Concilij & quibusvis aliis Apostolicis constitutionibus nec non Ecclesia prædicta iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis statutis & consuetudinibus cæterisq; contrarijs nequaquam obstantibus, auctoritate apostolica de speciali gratia dispensauit, vsq; ad beneplacitum apostolicæ sedis huiusmodi dispensatione duratura. Prouiso quod Decanatus & beneficium huiusmodi debitis interim non fraudarentur obsequijs, & animarum cum in beneficio si qua

qua illi immineret, ac in Decanatu prædictis nullatenus negligetur. Ne autem de dispensatione huiusmodi pro eo quod super illa dicti prædecessoris eius superueniente obitu litteræ confectæ non fuerunt, valeat quomodolibet hæsitari; volumus, & eadem auctoritate decernimus, quod præsentis litteræ ad probandum plenè dispensationem huiusmodi ubiq; sufficiant, nec ad id Probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Data Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Domini cæ Millesimo quadringesimo tricesimo, quinto Idus Martij, Pontificatus nostri anno primo.

CATALOGVS PRÆPOSITORVM COL-
legiatæ Ecclesiæ S. Andreæ montis Frisingensis: quatenus ex varijs
Archiui literis hinc inde colligi potuit; non quidem à pri-
ma fundatione, ab aliquot tamen
centenis annis.

- I. CONRADVS de Erenfels fuit Præpositus, pro vt ex literis cognoscitur, circa annum Christi 1330.
- II. VLRICVS à Messenhausen circa an. 1354. & 1363.
- III. CONRADVS de Grimertz, bouen circa an. 1374. & 1377.
- IV. HERMANNVS de Piluelde circa an. 1396.
- V. IOANNES Türndl circa an. 1423. & 1427.
- VI. Mag. HENRICVS Flöckhl circa an. 1430.
- VII. VLRICVS Nusdorfer apostolicè obtinuit Præposituram contra Georgium Eglinger; qui eandem à Nicodemo Episcopo Frisingensi prius obtinuerat, qui fuit Præpositus circa an. 1437. & 1444.
- VIII. IOANNES Simonis Ecclesiæ Cathedralis Frising. Canonicus & Præpositus S. Andreæ circ. an. 1450 & 1460.
- IX. PAVLVS Neumayr circa an. 1463.
- X. HENRICVS Pareüter maioris Ecclesiæ Frisingen. Canonicus, & Præpositus huius Ecclesiæ circa an. 1478. & an. 1481.
- XI. CONRADVS Krantz, Ecclesiæ Cathedralis Frisingen. Canonicus, Præpositus S. Andreæ circa an. 1484.
- XII. MARCVS Hörndl Augustanus, LL. Doctör, Canonicus maioris Ecclesiæ Frisingen. Præpositus S. Andreæ circa an. 1500 & antea, obiit 15. Octobr. an. 1517.
- XIII. MATTHÆVS Hörndl I. V. Doctör, Canonicus jam dictæ maioris Ecclesiæ prius Coadiutor supranominati Marci Hörndli, cui successit 21. Octobr. 1517. ob 3. Septembr. an. 1535.
- XIV. IOANNES Weier I. V. Doctör, Canonicus & Scholasticus Cathedr. Ecclesiæ Frisingæ, prius Coadiutor vigore Bullæ Apostolicæ, Matthæi Hörndli, postea Præpositus eidem immediate successit, an. 1535 ob 17. Iunii, an. 1556.
- XV. HIERONYMVVS Bulidius Præpositus Albanensis, accepit per Procuratorem possessionem Præposituræ S. Andreæ 3. die Iulij, anno 1556. obiit Romæ die 17. Maij anno 1558.
- XVI. R. mus & Illustrissimus Dominus Dn. OTTO Presbyter Cardinalis tituli S. Sabinae, Episcopus Augustanus, &c. Accepit per legitimum suum Procuratorem D. Conradum Heisler Canonicum S. Andreæ possessionem huius Præposituræ die 23. Augusti, anno

- anno 1558. per liberam resignationem primū nominati Dn. Hieronymi Buschdij.
XVII. IOANNES Pffister V. I. Doctor. Protonotarius Apostolicus, Canonicus maioris
 Ecclesie Frisinge & Isnensis Præpositus postquam R. ^{mms} & Il. ^{mms} Otto Cardinalis,
 & c. resignavit, eidem immediatè successit, qui obiit 14. Decembr. an. 1582.
XVIII. LVDOWICVS Schrenckh, I. V. Doctor, Protonotarius Apostolicus, Canoni-
 cus Cathedralis Ecclesie Frisingen. & c. Vicarius, eidem immediatè successit, qui ob. 10.
 Martij an. 1608.
XIX. R. ^{mms} & per Illust. Dn. IOAN. Baptistæ Rembolt, Patricius Augustanus Sacr. Pa-
 lat. Apostolici Auditor Rotæ, Cathedralis Ecclesie Frisingen Præpositus, & c. immēdia-
 tus huius Præposituræ successor an. 1608.

Successio Decanorum.

- I. IACOBVS**, vixit tempore Dni Conradi de Erenfels Præpositi, an. 1330.
II. FRIDERICVS Haym circ. an. 1363.
III. MICHAEL, tempore Conradi de Grimmerzhouen circa an. 1374 & 1377.
IV. VDALRICVS Arb. circ. an. 1386. & 1412.
V. MATTHÆVS Ottenburger, circa an. 1423. & 1435.
VI. MICHAEL Pffister circa an. 1439. & 1450.
VII. IOAN. Wagner circa an. 1454. & 1468.
VIII. Dn. IOAN N circa an. 1478. & 1481. tempore Henrici Pareüter Præpositi.
IX. CASPARVS Marolt Decretorum Licentiatus, fuit Decanus circa an. 1483,
 vsq; ad an. 1490. postea factus Canonicus maioris Ecclesie Frisinge, Ob. 13. Iunij anno
 1513.
X. WOLFGANGVS Rüeger circa an. 1491. & 1494
XI. GEORGIVS Kittl Decretorum Licentiatus ab an. 1494, vsq; ad an. 1510. postea
 quoq; factus Canonicus maioris Ecclesie.
XII. IOANNES Danner circa annum 1515.
XIII. ANDREAS Althamer in annis carentie suæ Decanus electus, die nimirum 24.
 Aprilis an. 1517. cui tamen ad ipsius instantiam; prosequendi sua studia nec interea Ro-
 mam proficiscendi causa, ad vsq; residentie suæ annum primum absq; tamen reddituum
 Decanatus perceptione abesse licuit; interea vero Senior Capituli ipsius loco substitu-
 tus; sed postmodum, die nempe ultima Februarij An. 1519 per Procuratorem Decana-
 tum resignavit cui successit
XIV. Mag. EGIDIVS Mayr, qui ob. 12. Julij an. 1521.
XV. DANIEL Carner eidem per electionem successit qui obiit an. 1534 die 15. Maij
XVI. NICOLAVS Fabri clericus Bisantinensis huius Ecclesie Canonicus, qui ob.
 die 14. Maij, An. 1539 in Decanum electus, cui per liberam resignationem die 14. Sep-
 tembr. an. 1535. factam successit
XVII. ANDREAS Althamer, I. V. Licentiatus (qui jam secunda vice in Decanū
 fuit electus) Ob. 23. Septembr. an. 1549.
XVIII. MICHAEL Knab Eckius huic data possessio 15. Decembr. an. 1549. anno vero
 1563. factus Canonicus maioris Ecclesie Frisinge. hic sub auunculo suo Ioanne Eckio
 Theologo celeberrimo tantum profecit, ut non modo publicam Ingolstadtij Philosophie
 professionem, sed & Lauream Theologicam mereretur. Ob. 18. Ianuar. an. 1573. resigna-
 uit vero Decanatum an. 1563 cui successit in Decanatu
XIX. GEORGIVS Hirsdorfer, resignavit an. 1565. ob. prid. Cal. Augusti. an. 1571.
XX. IOANNES Widman, possessionem accepit 10. die mens. Martij an. (vt supra) 1565.
 functusq; est officio Decanatus vsq; ad annum 1573.
XXI. GEORGIVS Premauer, quondam apud D. Georgium Frisinge parochus, per li-
 beram electionem successit, ob. mense Aprili an. 1581.
 XXII. Mag.

XXII. Mag. GEORGIUS Mayr Præpositus Isnensis in Decanum electus 13. Martij
an. 1531. ob. in mense Julio, an. 1586.

XXIII. GEORGIUS Zauner Monachus olim S.º Guilelmo Duci Bauaria. &c. à sa-
cris, electus in Decanum tertio die mens. Augusti, an. 1586 ob. 21. Martij, an. 1612.

XXIV. ANDREAS Scherer Acronianus Tetnangensis, sub ditione illustrium anti-
quissima prosapie Comitum de Montfort &c. elig. die mens. Aprilis, an. 1512. Vir à pie-
tate, doctrina, & humanitate iure commendandus. Super est adhuc, & super sit. Numi-
ne fauente diu feliciter.

A S P A C H.

MONASTERIUM ordinis Benedictini fundatur à Christiana, vidua Geroldi
Comitis, consecratur ab Ottone, Episcopo Babenbergensi, Anno 1127, ali-
bi Auentinus in Annal. suis, fol. 622. ponit, quod Geroldus & Christina coniunx
prætorium suum Benedictinis tradiderint. Pertinebatautem hoc Monasteri-
um jure Aduocatiæ, & aliis ad ditionem Fraunstein & Ering, quæ olim ad Ecce-
siam Bambergensem spectabant. Vnde superioribus annis, tempore Wilhel-
mi & Ludouici, Ducum Bauariæ, Episcopi Bambergenses prætendebat nescio
quæ jura ad Monasterium hoc, volebantq; vt Prælati jura temporalia ab Episco-
pis in feudum reciperent, annuatimq; pensionem soluerent: Sed renuebant Prin-
cipes, atq; sub sua ditione ac protectione, sicut & sui Antecessores retinuerunt,
Extant in Archiuo eius rei documenta, &c.

PRIMVS huius Monasterij Abbas dicitur fuisse ex familia Nobilium de Si-
genhaim. Hoc Monasterium in eo bello, quod Manigoldus, Episcopus Pataui-
ensis, cum Rapothone, Comite Palatino Bauariæ, familiæ de Ortenberg gessit,
grauissimè attritum ac deuastatum est, quæ de re apud Episcopos illos plura. A-
uent. lib. 7. f. 662. pariter in bello Othocari Regis Bohemiæ, contra Duces Baua-
riæ, &c. vnà cum pluribus aliis Templis ad Oenum Velsam & Rotam sitis, circa
Annum 1266. Auentinus folio 765.

HVIC Monasterio Leonhardus Episcopus Patauiensis constituit denarium,
perpetuis temporibus singulis annis ab Inquilinis Parochialium Ecclesiarum in
Trußlern, Puerpach, Münster, Karphaim, Weichmerting, Wirting, Munichaim,
&c. soluendum custodi Monasterij, pro officio custodiæ, & pro conseruandis &
reparandis ornatibus Templi eiusdem Monasterij, Anno 1426.

ADDITIONES.

Literæ foundationis.

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Eberhardus Dei gratia Babenbergensis
Episcopus secundus. Officij nostri ratio postulare videtur, vt Ecclesias no-
stras in rebus & possessionibus suis manu tenere & confirmare, atq; contra fu-
turas malicias hominum, quantum possumus auxiliante Domino præmunire
debeamus. Quocirca vniuersitati fidelium notum esse volumus, quod deuota
Christi famula Christina de Aspach, relicta Caroli Comitis, cum eo mortuo vidua-
ta esset, & prolem non haberet, prædiis quidem & possessionibus mariti ad pro-
pinquos eius redeuntibus, ipsa suum hæreditarium prædium Aspach cum tota
familia sua, & personis hominum, cum omnibus pertinentibus suis, cum agris,
pratis, pascuis, syluis, cultis & incultis, cum aquis aquarumq; decursibus, pisca-
tionibus, molendinis, & cum omni genere vilicitatis, quo ipsa illud noscitur.